

Nr 182

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område; given Stockholms slott den 6 oktober 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gösta Netzn

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen hemställas om bemyndigande att höja dels det högsta belopp, vartill slaktdjursavgiften för svin för närvarande får bestämmas, från 25 till 30 kronor, dels de högsta belopp, vartill utjämningsavgifterna för skum- och kärnmjök samt vissa andra mejeriprodukter får bestämmas, från 10 till 12 öre per kilogram respektive från 60 till 80 öre per 100 gram mjölkfett. Sistnämnda höjning innebär bland annat, att de högsta beloppen för utjämningsavgift på 3-procentig konsumtionsmjök och tunn grädde höjes från 18 till 24 öre per kilogram respektive från 72 till 96 öre per kilogram.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 oktober 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, frågor om *vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* samt anför därvid följande.

I en till jordbruksdepartementet den 13 september 1961 inkommen skrivelse har *statens jordbruksnämnd* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande till att det högsta belopp, vartill slaktdjursavgiften för svin må bestämmas, höjes från 25 till 30 kronor.

Vidare har jordbruksnämnden i en till jordbruksdepartementet den 3 oktober 1961 inkommen skrivelse hemställt, att förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjölk, grädd och ost (utjämningsavgifter) ändras så att för mjölk med fetthalt ej överstigande 1,5 procent avgiften må bestämmas till 15 öre per kilogram och att avgiften för »annan» vara må utgå med högst det belopp, som motsvarar 90 öre per 100 gram av det mjölkfett varan innehåller.

Slaktdjursavgiften för svin

Beträffande nu gällande bestämmelser om slaktdjursavgift samt rörande avgiftens storlek i augusti 1961 framhåller jordbruksnämnden i den förstnämnda skrivelsen följande.

Enligt 2 § förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. (senaste lydelse 1959: 241) må avgiften högst utgöra vid slakt, räknat för hel kropp, för häst och för sådant nötkreatur, som efter nedslaktningen väger minst 150 kg, 30 kr. samt för nötkreatur med lägre vikt och för svin 25 kr. ävensom vid utförsel av levande djur för häst och för sådant nötkreatur, som väger minst 300 kg, 30 kr. samt för nötkreatur med lägre vikt och för svin 25 kr.

Slaktdjursavgiften för hel kropp vid slakt utgår f. n. enligt följande tabell.

Djurslag	Götaland, Svealand och Gäst- rikland Kr.	Hälsingland, Medelpad och Ångermanland utom det om- råde, som om- fattas av Ångermanlands norra domsaga, ävensom Jämt- lands län Kr.	Västerbottens län och det om- råde, som omfattas av Ångermanlands norra domsaga Kr.	Norrbottnens län Kr.
Storboskap, vägande 200 kg eller mer	14	12	10	8
Storboskap, vägande mindre än 200 kg men minst 150 kg	10	9	6	5
Storboskap, vägande mindre än 150 kg	7	6	5	4
Kalv, vägande 30 kg eller mer	4	3	2	—
Häst	10	8	6	4
Svin, vägande 30 kg eller mer	21	21	21	21

Vid utförsel av levande storboskap och levande svin utgör slaktdjursavgiften 3 resp. 21 kr.

Av de belopp, varmed slaktdjursavgifterna nu uttas, utgör för storboskap 3 kr. och för svin 1 kr. s. k. skördeskadeavgift.

Exporten av fläsk från Sverige beräknas enligt jordbruksnämnden till något över 30 000 ton för regleringsåret 1960/61. För att täcka de kostnader, som uppstår i samband med denna export, beräknas föreningen Svensk kött-handel få lov att ta i anspråk samtliga under regleringsåret inflytande slaktdjursavgifter jämte vissa fonderade medel från föregående regleringsår.

Jordbruksnämnden upplyser, att nämnden efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation beslutat att från den 1 september 1961 höja slaktdjursavgiften för svin med 4 kr. till 25 kr. per svin eller till det högsta belopp, varmed avgiften enligt nuvarande regler får uttas.

Rörande skälen härför samt kraven på regleringsmedel under det regleringsår, som börjat den 1 september 1961, anför nämnden följande.

Av allt att döma torde större krav på regleringsmedel komma att ställas under regleringsåret 1961/62 än under 1960/61. Främst sammanhänger detta med att fläskproduktionen f. n. befinner sig i stigande. De betäcknings-siffror, som bildar underlag för produktionen under regleringsåret 1961/62, är nu kända för tio månader och visar en ökning med drygt 5 procent i jämförelse med samma period närmast föregående år. Det kan i detta sammanhang nämnas, att antalet betäckningar under juli i år var 15 procent högre än under samma månad föregående år. Mot bakgrunden av de höga smågris-priser, som f. n. råder, kan förväntas, att betäckningssiffrorna även under augusti och därpå närmast följande månader kommer att ligga på en hög nivå. Det överskott av fläsk, som måste avsättas genom export under regleringsåret 1961/62, kommer därför, såvitt nu kan bedömas, att bli 10 000 å 15 000 ton större än under 1960/61.

Det är omöjligt att redan nu med tillräcklig säkerhet ange hur mycket regleringsmedel som behöver tas i anspråk för att avsätta detta fläsköverskott. Det material, som stod till förfogande vid nämndens överläggningar

med jordbrukets förhandlingsdelegation gav emellertid vid handen, att den beslutade höjningen av slaktdjursavgiften för svin fr. o. m. den 1 september 1961 kunde anses motsvara vad som erfordras för att under normala förhållanden täcka utgifterna för fläskexporten under sistnämnda regleringsår.

Flera skäl talar emellertid för behovet av en ytterligare höjning av slaktdjursavgiften för svin. Man får ej bortse ifrån att en för föreningen Svensk kötthandel ogynnsam utveckling av de internationella fläskpriserna kan medföra ett ytterligare stegrat behov av regleringsmedel. Vidare bör erinras om att, som nämnden tidigare redovisat i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 juni 1961 angående stödköp av fodersäd, slakteriorganisationen förklarar sig beredd att om så finnes behövt avstå vissa slaktdjursavgiftsmedel för denna reglering samt att med anledning härav och på begäran av jordbruksnämnden Kungl. Maj:t genom beslut den 3 augusti 1961 bemyndigat nämnden att disponera bl. a. slaktdjursavgifter för att täcka kostnaderna för stödköp av fodersäd. Därest ett ianspråktagande för detta ändamål skulle bli aktuellt, bör detta enligt nämndens och förhandlingsdelegationens mening ej föranleda en höjning av slaktdjursavgifterna för nötkreatur och häst utan helt drabba fläskproducenterna.

Under hänvisning till sålunda redovisade skäl och med hänsyn till att varje ytterligare höjning av slaktdjursavgiften borde medföra en dämpande effekt på expansionstendenserna inom fläskproduktionen har jordbruksnämnden ansett en höjning av slaktdjursavgiften för svin till förslagsvis 30 kr. nödvändig. Jordbrukets förhandlingsdelegation förklarade sig vid förutnämnda överläggningar vara ense med jordbruksnämnden om behovet av en höjning av slaktdjursavgiften för svin utöver nu gällande maximibelopp. Enligt vad nämnden upplyser förklarade sig förhandlingsdelegationen emellertid inte kunna tillstyrka en sådan höjning, såvida inte en differentiering företogs av det belopp, varmed avgiften skulle komma att överstiga 25 kr. Differentieringen borde ske genom att fläskproducenterna inom större delen av Norrland helt eller delvis befriades från det belopp, varmed avgiften sålunda skulle komma att överstiga 25 kr.

Enligt jordbruksnämnden kan tveksamhet råda om lämpligheten ur olika synpunkter av en geografisk differentiering av slaktdjursavgiften för svin. I detta hänseende åberopar nämnden vad den anfört i yttrande till jordbruksutskottet den 8 mars 1960 (JoU 1960: 31 s. 3 ff). Nämnden förklarar sig inte ha tagit ställning till förhandlingsdelegationens yrkande men ämna, sedan medgivande till erforderlig avgiftshöjning erhållits, upptaga differentieringsfrågan till avgörande under hänsynstagande till samtliga då föreliggande förhållanden. Nämnden utgår från att gällande bestämmelser inte skall lägga hinder i vägen för nämnden att besluta angående sådan differentiering, som här avses.

Utjämningsavgifterna för mjölk, grädde och ost

I skrivelsen angående utjämningsavgifterna å mjölk, grädde och ost redogör jordbruksnämnden inledningsvis för nu gällande bestämmelser och anför därvid följande.

Enligt förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost kan särskild avgift (utjämningsavgift) upptas för mjölk och grädde, som från mejeri levereras till annan än mejeri eller av mejeri användes för tillverkning av andra varor än smör, grädde och ost, ävensom för ost, torrmjök och kondenserad mjök, som tillverkas vid mejeri eller levereras från mejeri till annan än mejeri. Utjämningsavgift må bestämmas till följande belopp per kilogram vara, nämligen för ost med lägre fetthalt i torrsubstansen än 45 procent till högst 125 öre, för torrmjök med fetthalt ej överstigande 20 procent till 120 öre, för mjök med fetthalt ej överstigande 1,5 procent till 10 öre samt för kondenserad mjök med fetthalt ej överstigande 8 procent och för margarinost 50 öre. För annan vara skall avgiften utgå med högst ett belopp, som motsvarar 60 öre per 100 g av det mjölkfett varan innehåller. Uppböörden av utjämningsavgiften omhänderhas av Svenska mejerierernas riksförening och avgiftsmedlen och deras avkastning skall återgå till mejerierna i form av utjämningsbidrag för mjök eller mejeriprodukter. Genom förordning den 2 juni 1950 (nr 474) har förordningen om utjämningsavgift förlängts att gälla tills vidare.

Det enligt förordningen högsta utjämningsavgiftsbeloppet per 100 g mjölkfett har höjts från det ursprungliga beloppet 40 öre till 50 öre från den 1 juli 1953 och till 60 öre från den 1 juli 1958.

Jordbruksnämnden upplyser, att Svenska mejeriernas riksförening anhållit om ytterligare höjning av avgiftsbeloppet per 100 g mjölkfett till 90 öre ävensom höjning av avgiften för mjök med fetthalt ej överstigande 1,5 procent (skum- och kärnmjök) till 15 öre per kg. Som skäl härför har riksföreningen framhållit, att då avsikten med utjämningsavgiften är att den skall möjliggöra en utjämning av intäkterna mellan olika grenar av mejerirörelsen, utjämningsavgiftens storlek måste anpassas efter prisrelationerna mellan olika varor. Sedan den 1 juli 1958 har sådana ytterligare prisförändringar inträtt, att det högsta beloppet för utjämningsavgiften per 100 g mjölkfett numera inte förslår. Den högsta utjämningsavgift, som nu kan uttas, utgör sålunda för konsumtionsmjök med 3 procent fetthalt 18 öre per kg och för tunn grädde med fetthalt av 12 procent 72 öre per kg. Detta innebär, att det angivna högsta beloppet för utjämningsavgiften för konsumtionsmjöken uppnåtts i samband med de på grund av den nyligen inträffade 3-procentregelns utlösning föranledda prishöjningarna, medan för den tunna grädden det högsta utjämningsavgiftsbeloppet redan tidigare uppnåtts. Erforderlig höjning av utjämningsavgiften för tunn grädde har därför inte kunnat göras i nämnda sammanhang.

Jordbruksnämnden har för sin del ansett det angeläget att i nuvarande läge med ökade priser på konsumtionsmjök och grädde samt på skum- och kärnmjök möjlighet bör finnas att höja utjämningsavgifterna till sådana be-

lopp, att erforderlig utjämning inom mejeriindustrien kan företas. En sådan höjning kan enligt nämnden bli aktuell bl. a. vid en väntad utlösning av den s. k. inkomstregeln i början på nästkommande år. För andra hithörande varor än konsumtionsmjölk, tunn grädde samt skum- och kärnmjölk finner nämnden de nuvarande högsta möjliga utjämningsavgiftsbeloppen vara fullt tillräckliga. De föreslagna avgiftshöjningarna innebär, att utjämningsavgiften för 3-procentig konsumtionsmjölk skulle kunna utgöra högst 27 öre per kg och avgiften för 12-procentig tunn grädde högst 108 öre per kg. Prissättningen på den skum- och kärnmjölk, som går till direkt konsumtion samt till bageriändamål o. d., följer i allmänhet prisändringarna på den 3-procentiga konsumtionsmjölken. För denna skum- och kärnmjölk innebär förslaget en höjning av det högsta beloppet från 10 till 15 öre per kg (avgiften är f. n. 7 öre per kg). En dylik avgiftshöjning kan visserligen enligt nämndens uppfattning anses väl högt tilltagen. Då det emellertid inte torde vara helt uteslutet att under det kommande kalenderåret sådana prishöjningar på ifrågavarande varor kan komma att ske, att mera betydande avgiftshöjningar kan bli påkallade, har nämnden inte velat till någon del motsätta sig riksföreningens förslag. Nämnden har även i denna fråga samrått med jordbrukets förhandlingsdelegation, som lämnat nämndens förslag utan erinran.

Departementschefen

Enligt 1959 års riksdags beslut angående prissättningen på jordbrukets produkter för sexårsperioden 1 september 1959—31 augusti 1965 skall, i mån av behov, interna regleringsavgifter upptagas för att täcka exportförluster eller till intern utjämning. Vid import skall upptagas häremot svarande s. k. kompensationsavgifter. Dessa senare avgifter har emellertid enligt nämnda riksdagsbeslut i princip låsts vid den våren 1959 gällande nivån och skall sålunda inte höjas eller sänkas, även om man på grund av ökning eller minskning av de belopp, som behövs för att täcka exportförluster eller för intern utjämning, blir nödsakad att ändra de interna regleringsavgifter, som bestämt kompensationsavgiftens belopp. Anordningen medför i princip sänkning respektive höjning av de till producenterna faktiskt utbetalade priserna och ökar sålunda möjligheterna till produktionsanpassning utan att därför konsumentpriserna direkt påverkas.

I fråga om bland annat slaktdjursavgift samt utjämningsavgift å mjölk, grädde och ost har av riksdagen i särskilda förordningar fastställts de högsta belopp, vartill Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd får bestämma avgifterna.

Som framgår av den förut lämnade redogörelsen har jordbruksnämnden hemställt om en höjning av det högsta belopp, vartill slaktdjursavgiften för svin får bestämmas, från 25 till 30 kronor. Med hänsyn till vad nämnden anfört i fråga om dels det väntade behovet av medel för att

täcka förluster vid export av fläsk och svin, dels behovet av att öka möjligheterna att påverka anpassningen av fläskproduktionen till avsättningsmöjligheterna finner jag mig böra tillstyrka nämndens framställning. Jag förordar därför, att riksdagens medgivande inhämtas att höja de i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. angivna högsta avgiftsbeloppen för svin från 25 till 30 kronor. Det torde i detta sammanhang böra erinras om att, därest det skulle bli aktuellt att uttaga högre skördeskadeavgift än för närvarande, Kungl. Maj:t enligt bemyndigande av 1961 års riksdag äger i härför erforderlig omfattning höja slaktdjursavgiften utöver de i nyssnämnda förordning fastställda högsta beloppen.

Vid de överläggningar i förevarande fråga, som ägt rum mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation, har förhandlingsdelegationen yrkat, att fläskproducenterna inom större delen av Norrland skulle helt eller delvis befrias från den höjning av slaktdjursavgiften för svin utöver 25 kronor, som kan komma att beslutas. Huruvida det ur kontrolltekniska eller andra administrativa synpunkter är möjligt att genomföra en dylik differentiering undandrar sig utan närmare utredning mitt bedömande. Enligt min mening bör jordbruksnämnden närmare undersöka spörsmålet. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, jordbruksnämnden att besluta i denna fråga.

Vad därefter angår utjämningsavgifterna å mjölk, grädde och ost torde först få erinras om att dessa primärt och i huvudsak uttages för att åstadkomma en utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelsen. I den för ifrågavarande avgifter gällande förordningen har för vissa mjölkprodukter särskilt angivits de högsta avgiftsbelopp, som får uttagas. Bland dessa produkter ingår mjölk med en fetthalt ej överstigande 1,5 procent, d. v. s. skum- och kärnmjölk, med ett högsta avgiftsbelopp av 10 öre per kilogram. För annan vara än de särskilt angivna produkterna skall avgiften enligt förordningen utgå med högst ett belopp, som motsvarar 60 öre per 100 gram av det mjölkfett varan innehåller. Maximibeloppet uttages för närvarande för konsumtionsmjölk med 3 procent fetthalt samt för tunn grädde och utgör för dessa varor 18 respektive 72 öre per kilogram. Avgiften för skum- och kärnmjölk utgör för närvarande 7 öre per kilogram.

Som närmare framgår av den föregående redogörelsen har jordbruksnämnden på framställning av Svenska mejeriernas riksförening hemställt om en höjning av maximibeloppen för skum- och kärnmjölk till 15 öre samt för de icke särskilt angivna varorna till 90 öre. Förslaget skulle göra det möjligt att höja avgifterna för 3-procentig konsumtionsmjölk och tunn grädde till högst 27 respektive högst 108 öre per kilogram. Till stöd för sin framställning har jordbruksnämnden framhållit, att för sagda varor höjning av avgifterna utöver nu gällande maximibelopp kan bli aktuell bland annat vid en väntad utlösning av den s. k. inkomstregeln i början av år 1962.

Med hänsyn till vad jordbruksnämnden anfört i ämnet anser jag mig

böra förorda, att utjämningsavgifterna för nyssnämnda varor höjes till sådana belopp, att erforderlig utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelsen kan företagas. Det synes mig emellertid till fyllest att nu höja maximibeloppen för skum- och kärnmjök från 10 till 12 öre samt för ifrågavarande andra varor från 60 till 80 öre. För 3-procentig konsumtionsmjök och tunn grädde skulle därvid de högsta tillåtna avgiftsbeloppen bli 24 respektive 96 öre.

Jag förordar sålunda, att riksdagens medgivande inhämtas att höja de i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjök, grädde och ost angivna högsta avgiftsbeloppen för mjök med fetthalt ej överstigande 1,5 procent från 10 till 12 öre per kilogram samt för annan än i förordningen särskilt upptagen vara från 60 till 80 öre för 100 gram av det mjölkfett varan innehåller.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga förut angivna ändringar i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m.;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga förut angivna ändringar i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjök, grädde och ost.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Jan Brandt